

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Υπηρεσία Συντονισμού

Γραφείο Νομικών & Κοινοβουλευτικών Θεμάτων

Ταχ. Δ/ση: Μεσογείων 119

Ταχ. Κώδικας: 11526 Αθήνα

Πληροφορίες: Κ.Παπαπετροπούλου

Τηλέφωνο: 2131513354

E-mail: vouli2@prv.ypoka.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων

ΚΟΙΝ.: Βουλευτή κ. Νικήτα Κακλαμάνη

ΘΕΜΑ: «Απάντηση σε Ερώτηση»

ΣΧΕΤ: Η υπ' αριθμ. πρωτ. 262/16.10.2024 Ερώτηση

Σε απάντηση της σχετικής Ερώτησης που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων από τον Βουλευτή κ. Νικήτα Κακλαμάνη, σας γνωστοποιούμε τα εξής:

Οι προβληματισμοί που θέτει η ερώτηση για την ανάγκη μείωσης των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας είναι εύλογοι. Τα συμπεράσματα για τα αίτια των υψηλών τιμών και τις πιθανές λύσεις δεν βρίσκουν σε πολλές περιπτώσεις σύμφωνο το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Συγκεκριμένα:

Η μετάβαση της Ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο κοινό πανευρωπαϊκό μοντέλο δεν ήταν προαιρετική, αποτελούσε υποχρέωση της χώρας βάσει πανευρωπαϊκών Οδηγιών, οι οποίες υποχρεωτικά ενσωματώθηκαν στην Ελληνική νομοθεσία (Οδηγία 1996/92 στον ν. 2773/1999, Οδηγία 2003/54 στους ν. 3175/2003 και 3426/2005, Οδηγία 2009/72 στον ν. 4001/2011, Οδηγία 2019/944 στον ν. 4986/2022). Ειδικότερα, στον ν. 4425/2015 θεσπίστηκε η δημιουργία διακριτών αγορών σε βάσει και των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών Κανονισμών και Οδηγιών.

Η εικόνα ότι ο ηλεκτρισμός είναι σήμερα «χρηματιστηριακό προϊόν» δεν είναι αληθής. Οι συναλλαγές στο χρηματιστήριο αφορούν πώληση και παράδοση όχι τίτλων αλλά φυσικών προϊόντων (ηλεκτρικού ρεύματος), ενώ χρηματιστηριακά προϊόντα (συμβόλαια αντιστάθμισης κινδύνου) είναι αναγκαία για τη διαμόρφωση από τους παρόχους προϊόντων σταθερής τιμολόγησης. Επίσης, δεν λαμβάνεται υπόψη στην ερώτηση το γεγονός ότι οι τιμές κινούνται με την βοήθεια των ΑΠΕ και ιδιαίτερα καθοδικά και όχι μόνο ανοδικά (π.χ. την περασμένη άνοιξη), αλλά και η ανάγκη οι επενδυτές να λαμβάνουν ανταμοιβή για το κόστος των κεφαλαίων που διαθέτουν για την αρχική επένδυση, χωρίς την οποία δεν πρόκειται ασφαλώς να επενδύσουν τους τεράστιους πρόσθετους πόρους που απαιτεί η πράσινη μετάβαση. Σε σχέση με τη δομή της αγοράς, σε αυτή συμμετέχουν χιλιάδες επενδυτές και «έμποροι» ενέργειας (traders), εκ των οποίων και πάρα πολλοί και από το εξωτερικό, συνεπώς είναι εξαιρετικά δύσκολο να διαμορφωθούν συνθήκες καρτέλ. Ακόμα ταυτίζεται το target model με την οριακή τιμολόγηση ενώ αυτή εφαρμοζόταν με άλλη μορφή και στην προ του target model περίοδο (οριακή τιμή συστήματος).

Σε ό,τι αφορά τώρα τις απαντήσεις στις συγκεκριμένες ερωτήσεις, οι οποίες τέθηκαν:

1. Σε ποιες ενέργειες θα προβεί για την αναθεώρηση του target model και τον εξορθολογισμό της λειτουργίας του Χρηματιστηρίου Ενέργειας, ώστε να θεραπευτούν οι στρεβλώσεις που νοθεύουν τον ανταγωνισμό και επιβαρύνουν τους καταναλωτές με υπέρογκες τιμές;

Η βασική δομή της ευρωπαϊκής αγοράς, που προβλέπει την οριακή τιμολόγηση (που ήταν το μοντέλο που υπήρχε και πριν το target model), δεν υπάρχει ρεαλιστική πιθανότητα να αλλάξει στο προσεχές μέλλον. Οι σχετικές κοινοτικές Οδηγίες έχουν πολύ πρόσφατα επιβεβαιωθεί και η δημιουργία ενός ενιαίου ηλεκτρικού χώρου, που αποτελεί βασική απαίτηση των συστατικών συνθηκών της Ένωσης (την ολοκλήρωση του ενιαίου οικονομικού χώρου), αναγκαστικά προϋποθέτει ένα ενιαίο βασικό μοντέλο τιμολόγησης της αγοράς χονδρικής. Άλλωστε η θετική για τον καταναλωτή αλληλεπίδραση των αγορών

και η διασυννοριακή μεταφορά της ηλεκτρικής ενέργειας διαρκώς θα ενισχύεται στα επόμενα χρόνια, για να ανταποκριθεί το ευρωπαϊκό σύστημα στην αυξανόμενη παρουσία των ΑΠΕ. Σύμφωνα με τη μελέτη του ACER (EU Agency for the Cooperation of Energy Regulators) "ACER's Final Assessment of the EU Wholesale Electricity Market Design" η οποία έγινε για την Ε.Ε. και ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο 2022, η κοινωνική ωφέλεια που απορρέει από τη σύζευξη των αγορών επόμενης ημέρας στην Ευρώπη ήταν ίση με 34 δισεκατομμύρια ευρώ για το έτος 2021 και μόνο. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι το Target Model εφαρμόζεται και στην Πορτογαλία, η οποία έχει σταθερά από τις χαμηλότερες τιμές στην Ευρώπη. Ο λόγος; Εκεί η συντριπτική πλειοψηφία της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προέρχεται από ΑΠΕ, καθώς την τελευταία δεκαετία έγιναν τεράστιες επενδύσεις. Αυτή, λοιπόν, είναι η πραγματική αιτία των διαφορετικών τιμών ενέργειας. Το γεγονός ότι η Ελλάδα έμεινε πίσω για πάνω από μία δεκαετία στις επενδύσεις σε ΑΠΕ, κάνοντας άστοχες επενδύσεις στο λιγνίτη (Πτολεμαΐδα 5) και στηριζόμενη υπερβολικά στο φυσικό αέριο και όχι η λειτουργία του Target Model.

Επί μέρους αλλαγές, που θα οδηγούν σε διόρθωση ακροτήτων ή λαθών στη λειτουργία του Target Model -όπως συμβαίνει στην περίπτωση της δημιουργίας αποκομμένης ηλεκτρικά νησίδας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη- είναι ρεαλιστικό να επιδιωχθούν και να επιτευχθούν. Απαιτούν όμως επιχειρήματα και χρήση όλου του πολιτικού κεφαλαίου που διαθέτει η χώρα με τρόπο πειστικό για τους υπόλοιπους εταίρους μας, που δεν επηρεάζονται άμεσα από αυτά τα φαινόμενα λόγω διαφορετικής γεωγραφίας και δομής της αγοράς. Αυτό ακριβώς κάνει η κυβέρνηση, με την πρόσφατη επιστολή του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στην Πρόεδρο της Επιτροπής για την αντιμετώπιση των ακραίων τιμών του καλοκαιριού που συνδέθηκαν με το φαινόμενο της ενεργειακής νησίδας στην ΝΑ Ευρώπη και την επακόλουθη κοινή πρωτοβουλία των υπουργών Ενέργειας Ελλάδας, Βουλγαρίας και Ρουμανίας. Η πρωτοβουλία μας έχει ήδη εξασφαλίσει μια θετική πρώτη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για επείγουσα εξέταση του θέματος, η οποία προχωρεί με την επικείμενη (την επόμενη εβδομάδα) επίσκεψη στην Ελλάδα κλιμακίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να συζητηθεί αυτό ακριβώς το θέμα.

2. *Σε ποιες ενέργειες θα προβεί για τον περιορισμό του ποσοστού διάθεσης της αγοράς ενέργειας από το Χρηματιστήριο Ενέργειας για την ρεαλιστική αναθεώρηση του προγράμματος απολιγνιτοποίησης της χώρας και ταυτόχρονη μείωση της εξάρτησης της χώρας από το φυσικό αέριο;*

Ο βασικός τρόπος με τον οποίο οι καταναλωτές προστατεύονται από τις καθημερινές διακυμάνσεις της αγοράς της χονδρικής είναι η σύναψη συμβάσεων με σταθερή τιμή για συγκεκριμένο (μικρότερο ή μεγαλύτερο) χρονικό διάστημα. Η κυβέρνηση ανέλαβε σημαντικές πρωτοβουλίες τον τελευταίο χρόνο προς αυτή την κατεύθυνση. Καταρχήν, «πέρασε» το σύνολο σχεδόν των αγροτικών τιμολογίων σε σταθερό ευνοϊκό πολύ μακροχρόνιο τιμολόγιο (9 με 11 σεντς), μέσα από το πρόγραμμα ΓΑΙΑ που είναι ακριβώς μια τέτοια μακροχρόνια συμφωνία. Δεύτερον, έδωσε κατά προτεραιότητα σημαντικό ηλεκτρικό χώρο σε παραγωγούς ΑΠΕ με την προϋπόθεση συνεργασίας τους με ενεργοβόρες βιομηχανίες στο πλαίσιο μακροχρόνιων συμβολαίων (PPA's). Τρίτον, θεσμοθέτησε το πρόγραμμα Απόλλων με το οποίο αποκτούν μακροχρόνια σταθερά συμβόλαια ηλεκτρικής ενέργειας όλα τα ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στην εξαιρετικά σημαντική αυτή πρόοδο που έχει επιτευχθεί θα πρέπει να προστεθεί η πρόθεση του υπουργείου να προωθήσει περαιτέρω τα σταθερά συμβόλαια για καταναλωτές που έχουν το κατάλληλο ενεργειακό προφίλ, με μέτρα που θα ανακοινωθούν στις επόμενες εβδομάδες.

Σε ό,τι αφορά το πρόγραμμα απολιγνιτοποίησης η πορεία του είναι προδιαγεγραμμένη από το πολύ υψηλό κόστος του καυσίμου, που επιβαρύνει υπέρμετρα τους καταναλωτές και οδηγεί σε αυξημένες τιμές ρεύματος, όταν ο λιγνίτης συμμετέχει στο μίγμα. Το κόστος του, ακόμα και για τη νεότερη μονάδα της Πτολεμαΐδας 5, είναι σημαντικά μεγαλύτερο του φυσικού αερίου, ενώ η έλλειψη ευελιξίας των μονάδων καθιστά μη ρεαλιστική την συμμετοχή τους σε μια αγορά που κυριαρχείται ήδη από ΑΠΕ και απαιτεί συνεπώς, όχι μονάδες βάσης, όπως ήταν ο λιγνίτης, αλλά μονάδες αιχμής (μονάδες φυσικού αερίου, μπαταρίες, υδροηλεκτρικά, αντλησιοταμίευση). Τα παλιά λιγνιτικά κοστίζουν σημαντικά πάνω από 200 ευρώ η μεγαβατώρα και η νέα μονάδα πάνω από 130 ευρώ. Η μείωση της εξάρτησης της χώρας από το φυσικό αέριο είναι πράγματι απολύτως θεμιτός στόχος και υλοποιείται με πλείαδα πολιτικών. Την υλοποίηση μεγάλων έργων αντλησιοταμίευσης, όπως η Αμφιλοχία, την επιτάχυνση της εισόδου μπαταριών (με χρήση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και με την ταυτόχρονη απελευθέρωση της αγοράς των

μπαταριών που υλοποιήθηκε στο πρόσφατο νομοσχέδιο), με προώθηση μεγάλων διασυνδέσεων (π.χ. καλώδιο Ελλάδα-Αιγύπτου, που θα μεταφέρει κυρίως αιολικά που συμπληρώνουν το ενεργειακό μας μίγμα) και προπαντός με την ενίσχυση των ΑΠΕ κυρίως με αιολικά και υπεράκτια αιολικά που έχουν μεγάλο αριθμό ωρών λειτουργίας και μειώνουν έτσι σημαντικά την εξάρτηση από τις θερμικές μονάδες. Η Ελλάδα στις πολιτικές αυτές βρίσκεται μεταξύ των πρώτων χωρών του κόσμου τα τελευταία χρόνια γεγονός που τις επιτρέπει να έχει μειώσει περισσότερο από κάθε άλλη χώρα της Ευρώπης και τα αέρια του θερμοκηπίου που εκπέμπει.

3. Σε ποιες ενέργειες θα προβεί για να διασφαλιστεί ο δημόσιος και κοινωνικός χαρακτήρας της ΔΕΗ, που έχει ουσιαστικά απολεσθεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια;

Η ΔΕΗ λειτουργεί από το 2001, μετά την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αθηνών, με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, όπως όλες οι εισηγμένες ΑΕ και υπόκειται σε αυστηρούς ελέγχους από τις Αρμόδιες Αρχές. Έχει επίσης, υποχρεώσεις έναντι του Νόμου, να υπηρετεί τα συμφέροντα των μετόχων της, με μεγαλύτερο μέτοχο, άλλωστε, το Ελληνικό Δημόσιο. Μετά τον διαχωρισμό της ΔΕΗ από τη λειτουργία των δικτύων και την ιδιωτικοποίηση του ηλεκτροπαραγωγικού κλάδου της ΔΕΗ που αποτελούσε προαπαιτούμενο των μνημονίων ήδη προ του 2015, η ΔΕΗ έπαψε να ανήκει κατά πλειοψηφία στο δημόσιο. Ακόμα όμως και να ήταν η πλειοψηφία των μετοχών της στο δημόσιο δεν θα μπορούσε, ούτε θα είχε το δικαίωμα να λειτουργεί ως «κοινωνικός» οργανισμός, σε μια αγορά (την αγορά της ηλεκτροπαραγωγής), που λειτουργεί πλέον με βάση την κοινοτική νομοθεσία με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Κριτήρια τελείως διαφορετικά σε σχέση και με εκείνα με τα οποία λειτούργησε η ΔΕΗ τις πρώτες εξόχως δημιουργικές δεκαετίες μετά την ίδρυσή της, αλλά ούτε και με εκείνα που επικράτησαν στην μεταγενέστερη περίοδο, μετά προπαντός το 1980, όταν με κομματικούς διορισμούς και συντεχνιακές διευθετήσεις σε ό,τι αφορούσε το ασφαλιστικό καθεστώς των εργαζομένων της, οδήγησε σε πάνω από δέκα δις κόστος για τον Έλληνα φορολογούμενο.

Δεν θα μπορούσε λοιπόν σήμερα να λειτουργεί ως «κοινωνικός» οργανισμός, γιατί σε μια ανταγωνιστική αγορά η πώληση κάτω του κόστους δεν είναι ούτε επιτρεπτή ούτε οικονομικά διατηρήσιμη, ενώ μια εταιρία που δεν έχει ικανοποιητική απόδοση των κεφαλαίων της δεν μπορεί να συγκεντρώσει την αναγκαία χρηματοδότηση για να δανειστεί και να πραγματοποιήσει τις μεγάλες επενδύσεις που υλοποιεί σήμερα η ΔΕΗ συνεισφέροντας καθοριστικά στην πράσινη μετάβαση.

Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, γιατί η ΔΕΗ το 2019 βρέθηκε ένα βήμα πριν την χρεοκοπία. Ας μην ξεχνάμε ότι, από τον Απρίλιο του 2019 ο ορκωτός ελεγκτής είχε σημειώσει στα αποτελέσματά της ότι υφίσταται ουσιαστική αβεβαιότητα για τη συνέχιση της λειτουργίας της. Η χρεοκοπία της ΔΕΗ θα συνεπαγόταν βαρύ πλήγμα για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, καθώς τα χρέη προς τις ελληνικές τράπεζες έφθαναν στα περίπου 4 δις. ευρώ και κατά συνέπεια την ανάγκη για νέα διάσωσή τους από το Ελληνικό Δημόσιο, την οποία θα πλήρωναν όλοι οι Έλληνες φορολογούμενοι. Τα άμεσα μέτρα που ελήφθησαν τον Σεπτέμβριο του 2019 οδήγησαν σε άρση της «ουσιώδους αβεβαιότητας» που είχε καταγράψει ο ορκωτός ελεγκτής, ενώ η νέα στρατηγική της εταιρείας οδήγησε στην πλήρη εξυγίανσή της.

Πέραν, όμως, της υγείας της επιχείρησης, η ΔΕΗ δεν θα δικαιούτο να λειτουργήσει ως «κοινωνικός» επιχείρηση γιατί αυτό θα θεωρείτο ότι παραβιάζει την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί ανταγωνισμού. Άλλωστε, επί χρόνια ήταν υπό επιτήρηση και με απειλή κυρώσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον λόγο αυτόν. Επιπροσθέτως, μια τέτοια στροφή θα απαιτούσε τεράστιους δημόσιους πόρους, καθώς η μετοχή της σήμερα έχει πολλαπλάσια αξία απ' ό,τι το 2019 και η εξαγορά των ιδιωτών μετόχων θα προκαλούσε πολύ σημαντική επιβάρυνση του δημόσιου χρέους. Αντίθετα, μια ισχυρή και εξωστρεφής ΔΕΗ, που επεκτείνει τη δράση της στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης, δίνει τη δυνατότητα στη χώρα να ωφεληθεί από τις συνέργειες και τις διασυνδέσεις και να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στα Βαλκάνια με κερδισμένους τους Έλληνες φορολογούμενους, που εξακολουθούν να κατέχουν το 34% των μετοχών της.

Ο Υπουργός

Θεόδωρος Σκυλακάκης